

One of the most well-known symbols of Lithuanian furniture design, the *Ku-dir-ka* chair created by Paulius Vitkauskas back in 2006 when he was still a student at the Vilnius Academy of Art was gifted to the museum's furniture design collection in 2018. The chair won first prize at the *Neformate* competition. In 2007, the prototype of the *Ku-dir-ka* chair with minor alterations started being produced by the *Contraforma* design studio. A bright red colour was chosen, slight padding was added to the seat, which was upholstered in

red, imitation leather. It was precisely this chair which became probably the best known symbol of Lithuanian design, having been shown at numerous design shows around the world and winning many international awards. In 2018, three versions of the *Ku-dir-ka* chair were presented to exhibitions-diptych exhibitions at departments of the LNMA held to mark the restoration of Lithuanian statehood.

Jūratė Meilūnienė

Paulius Vitkauskas

Ku-dir-ka. 2006

Kėdė. Gamintojas „Contraforma“
Medis, fanera, dirbtinė oda, dažai;
83,5 × 42,2 × 42,2 cm
LNDM, TD 4763

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus, siekdamas suaktyvinti Lietuvos dizaino lauką ir įmuziejinti ryškiausius tam tikrą laikmetį atspindinčius ir tarptautiniu mastu pripažintus lietuviško dizaino objektus, 2016 m. savo padalinį Taikomosios dailės muziejų pervadino Taikomosios dailės ir dizaino muziejumi bei ėmė formuoti naują dizaino rinkinį. Pradėjus aktyviau bendradarbiauti su profesionaliais dizaineriais, 2018 m. muziejaus Baldų dizaino rinkiniui padovanota vienu žinomiausių lietuviškų baldų dizaino simbolių tapusi Pauliaus Vitkausko¹ 2006 m. sukurta kėdė „*Ku-dir-ka*“.

2006 m. centre „Litexpo“ vykusios tradicinės didžiausios Baltijos šalyse baldų parodos „Baldai 2006“ kontekste pirmą kartą buvo surengtas pramoninio dizaino konkursas „*Neformate*“, kurio tema – „Nacionaliniai sėdėjimo ypatumai“.

Dizaineris P. Vitkauskas, dar būdamas Vilniaus dailės akademijos studentas, konkursui pristatė neįprastą supamąją kėdę, kurioje kūrybiškai ir žaismingai užkodavo pagarbos gamtai, tautos istorijai, žmogaus pomėgiams idėją.

Kas gi nebandė sėdėdamas prie rašomojo stalo pasisupti pirmyn ir atgal pasviręs ant tradicinės kėdės dviejų kojų? Tokios sėdėsenos galimybės šiuolaikinės biuro kėdės nebesuteikia, bet taip ritmiškai pasisūpuoti leidžia 2006 m. dizainerio P. Vitkausko baldų konkursui „*Neformate* – nacionaliniai sėdėjimo ypatumai“ sukurta kėdė „*Ku-dir-ka*“.

Kėdė pagaminta iš nedažytos faneros, yra tiesių klasikinių formų, karkasinės konstrukcijos, jos atkaltės statramsčiai viršuje sujungti dviem nugaros atramai skirtais nežymiai išlenktais tašeliais, į rėmą įstatyta keturkampio formos fanerinė pasostė. Kėdė nuo tradicinės skiriasi tuo, kad turi dešimt kojų – po penkias pritvirtintas vienoje eilėje prie dviejų šoninių pasostės rėmų. Ši kėdė, nežiūrint jos silueto kuriama nestabilumo pojūčio, vienu metu į žemę tvirtai remiasi keturiomis kojomis, kitos,

¹ Paulius Vitkauskas (g. 1982) – dizaineris, 2006 m. Vilniaus dailės akademijoje baigęs dizaino studijas, o 2011 m. įgijęs dar ir architekto diplomą, daugiausia dirba baldų ir interjero dizaino projektavimo, reklamos srityse, aktyviai dalyvauja konkursuose ir parodose tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Jo sukurti architektūros ir dizaino projektai ne kartą pelnė prizines vietas.

pakreiptos nedideliu kampu, leidžia keisti tik sėdėjimo pasvirimo kampą ir, palinkstant į priekį arba atgal, ritmiškai pasisūpuoti.

Ši iš natūralios faneros sukurta kėdė iš karto patraukė parodos „Baldai 2006“ lankytojų ir komisijos dėmesį. Ji tapo konkurso „Neformate“ pirmosios vietos laimėtoja, be to, jai buvo skirta ir antroji vieta bendrame 2006 m. „Litexpo“ organizuotame autorinių baldų konkurse.

Naujas P. Vitkausko sukurtos kėdės sėkmės istorijos etapas prasidėjo 2007 m., kai konkurse „Neformate“ pristatytą originalų autorinį kėdės „Ku-dir-ka“ prototipą su nedideliais pakeitimais pradėjo gaminti dizaino studija „Contraforma“. Kėdei buvo parinkta ryškiai raudona spalva, jos pasostė šiek tiek paminkštinta ir aptraukta raudona dirbtine oda. Būtent ši raudonoji dešimtkojė kėdė „Ku-dir-ka“ ir tapo bene geriausiai žinomu, daugybę pasaulinių dizaino parodų apkeliavusiu lietuviško dizaino simboliu, jos populiarumą stiprino ir kėdės judėjimo ritmu žaismingai suskiemenuotas pavadinimas, kuris, kaip alizija į Lietuvos himno autorių Vincą Kudirką, intrigavo ir kūrė papildomą turinį. Studijoje „Contraforma“ buvo pagaminti ir kitų spalvų kėdės variantai, bet kaip simbolis išliko raudonoji kėdė. Ji buvo eksponuota ir sulaukė dėmesio prestižinėse tarptautinėse dizaino parodose: 2007 m. „100% Design“ Londone; 2009 m. „Tallinn Design Nights“ Taline; 2009 m. Milano dizaino savaitėje Milane; 2010 m. „Tendence“ Frankfurte; 2010 m. „Baltic Furniture“ Rygoje; 2011 m. „Design Act“ Maskvoje; 2012 m. „IFFS“ Singapūre; 2015 m. „Dome of Visions“ Kopenhagoje ir kt.

2008 m. kėdė „Ku-dir-ka“ tapo interaktyviojo dizaino objektu. Ji buvo panaudota menininko Julijono Urbono² projekte „Objektai aritmomaniakams“. Į šiam projektui pagal specialų P. Vitkausko autorinį leidimą³ pagamintą baltos spalvos dešimties kojų kėdę menininkas J. Urbonas įmontavo elektroninį supimosi ciklus skaičiuojantį skaitiklį ir iliustravo, kaip skaitmeninės technologijos gali pakeisti žmogaus patirtį su įprastu daiktu.

2018 m. visos trys kėdės „Ku-dir-ka“ versijos buvo pristatytos Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus padaliniuose surengtose Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui paminėti skirtose parodų-diptiko ekspozicijose. Taikomosios dailės ir dizaino muziejuje parodoje „Lietuvos taikomoji dailė ir dizainas (1918–2018)“ eksponuotas konkursui „Neformate“ iš nedažytos faneros sukurta autorinis kėdės prototipas, dabar priklausantis Vilniaus dailės akademijos Dizaino katedrai. Nacionalinės dailės galerijos parodoje „Daiktų istorijos“ dizaino studijos „Contraforma“ stende buvo pristatyta garsioji raudona kėdė „Ku-dir-ka“, o kaip interaktyvus dizaino objektas eksponuota P. Vitkausko pagal specialų autorinį leidimą pagaminta balta dešimtkojė kėdė. Po šių parodų dizaino studijos „Contraforma“ (UAB „Contra Design House“) vadovas dizaineris Nauris Kalinauskas⁴ Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus Baldų dizaino rinkiniui geranoriškai padovanojo šią simbolinę lietuviško baldų dizaino ikona vadinamą raudonąją dešimtkoję kėdę „Ku-dir-ka“.

Jūratė Meilūnienė

2

Julijonas Urbonas (g. 1981) – menininkas, dizaineris, tyrėjas, inžinierius, VDA docentas, Londono karališkojo meno koledžo doktorantas, Lietuvos erdvės agentūros įkūrėjas. Kūrybinėje veikloje gilinasi į mokslo, technologijų ir meno sintezę, įgyvendina tarpdisciplininius meno ir mokslo projektus.

3

Dizaino studijai „Contraforma“ 2015 m. sustabdžius veiklą ir nutraukus kėdės gamybą, 2018 m. dizaineris P. Vitkauskas inicijavo antrą specialų autorinį kėdės „Ku-dir-ka“ leidimą.

4

Nauris Kalinauskas (g. 1972) – žinomas architektas, dizaineris, baigęs architektūros studijas Vilniaus Gedimino technikos universitete (1992) ir Vilniaus dailės akademijoje (1996). Nuo 1996 m. kuria baldus ir interjerus, aktyviai dalyvauja parodose Lietuvoje ir užsienyje. Darbai apdovanoti prestižiniais dizaino prizais. Jo vardas daugiau kaip 15 metų buvo neatsiejamas nuo dizaino studijos „Contraforma“, kurią įkūrė 2000-aisiais. 2015 m. „Contraforma“ sustabdė savo veiklą.

>
Paulius Vitkauskas
Kėdė „Ku-dir-ka“. 2006
Gamintojas „Contraforma“
Medis, fanera, oda, dažai;
83,5 × 42,2 × 42,2 cm
LNLM, TD 4763
Fot. Tomas Kapočius

